

Libris ro
Respect pentru cămeni și cărți

PIER PAOLO PASOLINI

BĂIEȚII STRĂZII

Traducere din limba italiană și note
GABRIELA LUNGU

București
2019

CUPRINS

1. Ferrobedò-ul	5
2. Crețu	36
3. O noapte la Villa Borghese.....	75
4. Băieții străzii.....	102
5. Nopți calde	136
6. La scăldat în Aniene.....	188
7. În Roma	221
8. Doamna cu coasa	273

1. FERROBEDÒ¹-UL

Și sub monumentul lui Mazzini...

Cântec popular

Era o zi de iulie extrem de călduroasă. Crețu, care trebuia să primească prima împărtășanie și confirmarea, era deja treaz de la ora cinci; și, în timp ce cobora pe via Donna Olimpia, îmbrăcat cu o perche de pantaloni lungi gri și o cămașă albă, părea mai degrabă un băiat mare, pus la patru ace, care o pornise la agățat, pe faleza Tibrului, decât un copil care se pregătește să primească prima împărtășanie sau un soldat al lui Cristos. Cu un grup de băieți la fel ca el, îmbrăcați cu toții în alb, coborî la biserică Divinei Providențe, unde, la ora nouă, Don Pizzuto îl împărtăși, iar, la ora unsprezece, Episcopul îl confirmă. Crețu însă ardea de nerăbdare să-o șteargă: din Monteverde până la gara din Trastevore nu se auzea decât un zgomot neîncetat de mașini. Se auzeau

¹ Denumire dialectală pentru Ferrobeton, indicând zona în care se află fabrica de fier-beton și depozitele ei de la periferia Romei

claxoanele și motoarele care urcau pocnind pantele și luau curbele, umplând periferia arsă deja de soarele matinal cu un huruit asurzitor. Imediat ce se termină mica predică a Episcopului, Don Pizzuto și cei doi-trei ministranți tineri îi duseră pe copii în curtea din spate ca să facă fotografii. Episcopul se plimba printre ei binecuvântând familiile copiilor care îngenuncheau la trecerea sa. Crețu simțea că plesnește, acolo printre ei, și se hotărî s-o șteargă; ieși deci prin biserică goală, dar în ușă îl întâlni pe nașu-său care-l întrebă:

- Un' te duci, bă?
- Un' să mă duc? Acasă, zise Crețu, mi foame.
- Hai la mine, bă, pui de lele, strigă după el nașu', să-ți dau ceva de halit.

Dar Crețu nu-i dădu ascultare și o luă la fugă pe asfaltul care fierbea la soare. Întreaga Romă era un huruit continuu, doar acolo sus era liniște, dar o liniște încărcată ca o mină. Crețu se duse să se schimbe.

De la Monteverde Vecchio la Granatieri drumul e scurt, nu trebuie decât să traversezi Prato și să ieși printre blocurile în construcție din jurul străzii dei Quattro Venti, printre munți de gunoi, case neterminate și deja în ruină, mari terasamente norioase, povârnișuri acoperite de porcării de tot felul. Via Abate Ugone era la doi pași. Multimea venind de pe străduțele liniștite și asfaltate din Monteverde Vecchio cobora spre Zgârie-nori, se vedeau deja și camioanele, coloane fără sfârșit, dar și camionete,

motociclete, autoblindate. Crețu se amestecă în mulțimea care se repezea spre depozite.

Ferrobedò-ul era acolo jos, ca o curte imensă, o pajiște îngrădită, îngropată într-o vale, de mărimea unei piețe sau a unui târg de animale; de-a lungul gardului dreptunghiular se deschideau niște uși, de o parte se aflau câteva chioșcuri din lemn, de cealaltă, depozitele. Crețu traversă Ferrobedò-ul cât era de lung, împreună cu mulțimea care urla, și ajunse în fața unuia dintre chioșcuri. Acolo însă stăteau patru nemți care nu lăsau pe nimeni să intre. Lângă ușă se afla o măsuță răsturnată; Crețu o înșfăcă și alergă spre ieșire. Imediat cum ajunse afară, întâlni un băiat care-l întrebă:

- Ce faci cu asta?
- O duc acasă, răspunse Crețu.
- Hai cu mine, băi bilă, să luăm marfă mai mișto.
- Hai că viu, zise Crețu.

Aruncă măsuța, și imediat cineva care trecea pe acolo o luă. Intră din nou împreună cu băiatul în Ferrobedò și se îndreptă spre unul dintre depozite, de unde luară o grămadă de cabluri. Apoi băiatul zise:

- Hai să iei și cuie.

Și așa, cu cabluri, cuie și alte lucruri se duse și se întoarse de cinci ori de pe via Donna Olimpia. Soarele spărgea pietrele, în plină după-amiază, dar în Ferrobedò se aflau în continuare o mulțime de oameni care se luau la întrecere cu camioanele ce coborau valvărtej spre Trastevere, Porta Portese,

Mattatoio¹, San Paolo, băbuind în aerul înfocat. La întoarcerea din a cincea tură, Crețu și băiatul observară lângă gard, între două chioșcuri, o căruță cu un cal. Se apropiară ca să vadă cum ar fi putut da lovitura. Între timp, Crețu descoperise într-una din căsuțe un depozit de arme și își puse o pușcă în bandulieră și două pistoale la brâu. Înarmat până-n dinți urcă pe cal.

Apăru însă un neamț care-i alungă de-acolo.

În timp ce Crețu se ducea cu sacii plini cu cabluri de la depozite pe via Donna Olimpia, Marcello se afla împreună cu alți băieți în complexul Buon Pastore². Bazinul era plin de copii care făceau baie țipând. Pe maidanele murdare dimprejur alții băteau mingea.

Îngeru întrebă:

– Une-i Crețu?
– S-o dus să primească prima împărtășanie, strigă Marcello.

– Vai de curu' lui! făcu Îngeru.
– Acu o fi la masă, la nașu-so, adăugă Marcello.

Acolo, în bazinul de la Buon Pastore, nu se știa încă nimic. Soarele bătea în liniște pe Madonna del Riposo, Casaletto, și mai în spate, pe Primavalle. Când se întoarseră de la baie, trecură prin Prato, unde se afla o tabără germană.

Stăteau să se uite, dar trecu pe acolo o motocicletă, și neamțul din ataș urlă la băieți:

¹ Abator

² Complex edilitar de mari dimensiuni, proiectat pentru a găzdui o congregație religioasă și construit între 1929 și 1943; abandonat o vreme, va fi folosit ulterior ca spital și sanatoriu militar.

– Rausch, zonă contaminată!

În apropiere se află Spitalul Militar.

– Și ce ne fute grija pe noi? strigă Marcello, dar într-o secundă motocicleta încetinise, iar neamțul sări din ataș și-i dădu lui Marcello o scatoală de-l zvârli căt colo. Cu gura umflată, Marcello se întoarse ca un șarpe și, luând-o la sănătoasa pe pantă-n jos împreună cu ceilalți, îi strigă neamțului: Pupă-mă-n cur!, și fugind printre râsete și urlete, ajunseră în fața cazărmii, unde se întâlniră cu alți tovarăși de joacă, murdari și prost îmbrăcați, care întrebară:

– Ce faceți aici?

– De ce, întrebă Îngeru, îi ceva de făcut?

– Duceți-vă la Ferrobedò, dacă vreți să vedeați ceva.

Se repeziră într-acolo și, imediat cum ajunseră, o luară, în zăpăceala generală, spre atelierul mecanic.

– Să demontăm motoru', strigă Îngeru.

Între timp, Marcello ieși din atelier și se trezi singur în mijlocul haosului, în fața gropii cu catran. Fu căt pe-aci să cadă înăuntru și să se încece ca un indian în nisipurile mișcătoare, când îl opri un țipăt:

– Ho, Marcè, atenție, ho!

Era coțcarul ăla de Crețu cu niște prieteni. Așa că se duse cu ei. Intrără în depozit și luară căt de multe borcane cu grăsime, curele de transmisie și fier vechi putură. Marcello duse acasă o jumătate de chintal și aruncă marfa într-o curticică, unde maică-sa nu putea s-o vadă imediat. Nu mai dăduse pe-acasă de dimineață, și maică-sa îl luă la bătaie.

– Unde fuseși, nenorocitule? striga la el lovindu-l.

– Să fac baie, un' să fiu, zicea Marcello, care era un pic adus de spate și slab că un ogar, încercând să se apere de lovitură.

Apoi veni fratele mai mare și văzu în curticică grămadă de lucruri.

– Bă, bilă, îi strigă, asta-i marfă de furat, amărăștean de căcat ce ești!

Și-atunci Marcello se duse din nou la Ferrobedò cu frate-su, și de data asta luară dintr-un vagon anvelope de automobil. Se lăsa seara și soarele era mai cald ca oricând, Ferrobedò-ul era deja mai aglomerat ca un târg de animale, de abia te puteai mișca. Din când în când, cineva striga: „Vin nemții, fugiți, fugiți!“, ca să-i alunge pe ceilalți și să poată fura singur.

A doua zi, Crețu și Marcello, cărora începuse să le placă, coborâră împreună la Caciara, Piața Mare, care era închisă. În jur se învârtea o grămadă de lume, și niște nemți care se plimbau în sus și-n jos, trăgând în aer. Dar, mai mult decât nemții, cei care împiedicau intrarea și le dădeau oamenilor de furcă erau Apaii¹. Multimea creștea văzând cu ochii, împingea porțile, vocifera, urla, înjura. Începu asaltul, și chiar și împuțiții ăia de italieni africani se dădură la o parte. Străzile din jurul Pieței Mari erau pline de oameni, piața era goală ca un cimitir în soarele care o distrugea, dar imediat cum se deschiseră porțile, se umplu de lume.

¹ APAI, de la PAI – Poliția africană-italiană, corp militar alcătuit din soldații veniți din coloniile africane italiene

În Piața Mare nu exista nimic, nici măcar un cocean de varză. Oamenii începură să caute în depozite, în hale, în prăvălioare, pentru că nu puteau accepta să plece de-acolo cu mâinile goale. În cele din urmă, un grup de tineri dădu peste o pivniță care părea plină: printre gratii se vedea grămezi de anvelope și de cauciucuri de bicicletă, mușamale, pânze impermeabile, iar, pe niște etajere, calupuri de brânză. Vestea se împrăștie imediat: cinci sau șase sute de persoane se năpustiră în spatele primilor băieți. Ușa fu smulsă și cu toții năvăliră înăuntru călcându-se în picioare. Crețu și Marcello se aflau printre ei. Luați pe sus de vârtejul mulțimii, aproape că nu mai atingeau pământul cu picioarele. Se cobora pe o scară în spirală, mulțimea împingea din spate, niște femei urlau, aproape sufocate. Scărița gemea de oameni. O balustradă metalică, subțire cedă, se rupse și o femeie căzu urlând și se izbi cu capul de o treaptă. Cei rămași afară continuau să împingă.

- O murit, strigă un bărbat din fundul pivniței.
- O murit, începură să țipe speriate niște femei.

Nu se mai putea nici intra, nici ieși. Marcello continua să coboare treptele. Când ajunse jos, sări peste cadavru, se repezi în încăpere și-și umplu sacoșa de anvelope, împreună cu alți băieți care apucau tot ce puteau. Crețu dispăruse, poate ieșise afară. Mulțimea se împrăștiase. Marcello trecu din nou peste femeia moartă și alergă spre casă.

La Ponte Bianco se întâlni cu miliția¹. Îl opriră și-i luară prada. Dar el nu plecă de acolo, se trase într-o parte abătut, cu sacoșa goală. Nu după multă vreme, venind de la Caciara, apăru și Crețu.

– Ce faci acilea? întrebă.

– Am luat și io niște anvelope, și ăstia mi le-o șparlit, răspunse Marcello, negru de supărare.

– Da' ce treabă au căcații ăstia, ce-i fute grija pă ei, strigă Crețu.

Dincolo de Ponte Bianco nu existau case, ci doar o imensă zonă bună de construit, la capătul căreia, în jurul canalului de pe via dei Quattro Venti, profund ca albia unui râu, se întindea alburiu cartierul Monteverde. Crețu și Marcello se aşezără la soare, pe o pajiște din apropiere, neagră și pleșuvă, ca să privească cum jefuiau Apaii lumea. După câtăva vremi ajunse pe pod grupul tinerilor cu sacii plini de brânză. Apaii dădură să-i opreasă, dar ei le ținură piept, strigând cât îi țineau bojocii, aşa că Apaii se gândiră că e mai bine să renunțe, le lăsară băieților ce aveau și le dădură înapoi lui Marcello și celorlalți, care se apropiaseră furioși, tot ce luaseră cu japca. Sărind în sus de bucurie și făcându-și socoteala cât urmau să câștige, Crețu și Marcello o luară pe via Donna Olimpia. Ceilalți se împrăștiară și ei. La Ponte Bianco rămase cu Apaii doar mirosul mizeriei încălcate de soare.

*

¹ Organizație paramilitară fascistă (*Milizia Volontaria per la Sicurezza Nazionale*) activă între 1923 și 1943

Într-o sămbătă, când copiii se săturaseră deja de joacă în praful din piața de sub Monte di Splendore, o movilă de doi-trei metri, din cauza căreia nu se vedeaau nici Monteverde, nici Ferrobedò și nici, la orizont, linia mării, câțiva băieți mai mari se apucără să se joace cu mingea. Formară un cerc și începură să o paseze de la unul la altul, lovind-o ușor cu călcâiul, ca s-o facă să alunecă pe pământ, fără să sară. În scurtă vreme, erau cu toții leoarcă de sudoare, dar nu voiau să-și scoată hainele de sărbătoare sau puloverele albastre de lână cu dungi negre sau galbene, din cauză că se prefăcuseră la început că joacă doar aşa, la întâmplare, în glumă. Însă, deoarece copiii care erau acolo i-ar fi putut crede nebuni că joacă în soarele ăla, îmbrăcați aşa, râdeau și făceau băscălie, dar într-un fel care îi tăia oricui cheful de a râde de ei.

Între o pasă și o stopare mai schimbau câteva vorbe.

— La naiba, da' moale mai ești azi, bă, Alvà! strigă unul, tuciuriu, cu părul îmbâcsit de briantină. Pucițele o fi de vină..., adăugă, făcând o foarfecă.

— Du-te-n pulă, îi răspunse Alvaro, cu fața lui osoasă și teșită și o scăfârlie pe care, dacă ar fi vrut să se plimbe un păduche, ar fi murit de bătrânețe.

Încercă să facă o schemă şmecheră, lovind cu călcâiul, dar greși, și mingea se rostogoli departe, către Crețu și prietenii săi care stăteau tolăniți pe iarba murdară.

Îngeru, roșcovanul, se ridică și, fără grabă, aruncă mingea spre băieți.

– Oh, să nu cumva să se obosească, strigă Rocco făcând aluzie la Alvaro, în seara asta are de tras la fiare!

– Se duc la țevi, le zise Îngeru celorlalți.

În momentul acela sunară sirenele de la Ferrobedò și de la alte fabrici mai îndepărtate, din Testaccio, Porto, San Paolo, sirenele de la ora trei. Crețu și Marcello se ridică și, fără să spună nimic nimănuia, o luară pe via Ozanam în jos, și o parcuseră târându-se fără chef, sub soarele arzător, până la Ponte Bianco, ca să se agațe de tramvaiul 13 sau de 28. Începuseră cu Ferrobedò, continuaseră cu americanii, iar acum mergeau la căutat de chiștoace. E drept că un tip din Monteverde Nuovo îl luase câtăva vreme pe Crețu ucenic pe camionete. Dar nu după mult îi furase patronului cinci sute de lire, iar ăla-l trimisese la plimbare. Își petreceau astfel după-amiezile fără să facă nimic, la Donna Olimpia, pe Monte Casadio, cu alți băieți care se jucau pe delușorul îngălbénit de soare, iar mai târziu cu femeile care veneau să-și întindă rufelete la uscat pe iarbă arsă. Sau mergeau să joace fotbal în piața dintre Zgârie-nori și Monte di Splendore, printre sute de alți băieți care se jucau în micile curți invadate de soare, pe pajistile uscate, pe via Ozanam sau pe via Donna Olimpia, în fața școlii elementare Franceschi, pline de refugiați și de evacuați din casele lor.

Atunci când Crețu și Marcello ajunseră acolo sărind jos de pe tampoanele tramvaiului, podul Garibaldi era pustiu sub soarele african, dar dedesubt,

printre piloni, Ciriola¹ colcăia de oameni care făceau baie. Crețu și Marcello, singuri pe tot podul, sprijinindu-și bărbia pe parapetul de metal fierbinte, se opriră câtăva vremi ca să-i privească pe cei care stăteau la soare pe geamandură, jucau cărți sau se scăldau. Apoi, după ce se ciondănilă puțin ca să se pună de acord pe ce drum s-o ia, se agățară din nou de vechiul tramvai pe jumătate gol care scârțâind și hârșâind se îndrepta către San Paolo. La gara din Ostia se dădură jos și începură să meargă în patru labe printre măsuțele barului, pe lângă chioșcul de ziare și tarabe, sau în jurul caselor de bilete, căutând mucuri de țigară. Dar se săturără repede, căldura era sufocantă, noroc cu vânticelul care venea dinspre mare.

– Bă, Crețule, zise aproape furios Marcello, de ce nu ne ducem să ne scăldăm și noi?

– Păi să mergem, zise Crețu strâmbându-se și ridicând din umeri.

În spatele Parcului Paolino și al fațadei aurii de la San Paolo, Tibrul curgea dincolo de un stăvilar înalt acoperit de afișe publicitare, și era gol, fără stabilimente, fără bârci, fără înnotători, iar pe dreapta era înțesat de macarale, antene și coșuri de fabrici, cu gazometrul imens înălțându-se spre cer și întreg cartierul Monteverde la orizont, deasupra taluzurilor putrede și arse, cu vechile sale vilișoare ca niște mici cutii pierzându-se în lumină. Chiar acolo, dedesubt, se aflau pilonii unui pod neterminat în jurul cărora

¹ Loc de agrement pe malul Tibru lui